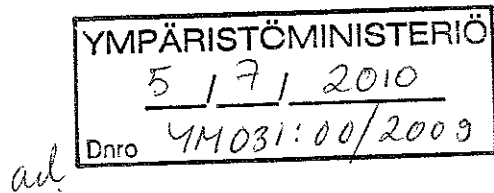

Saamelaismatkailu ja -yrittäjät ry
c/o Petteri Valle
Ellintie 205
99980 UTSJOKI

Ympäristöministeriö
PL 35
00023 VALTIONEUVOSTO
Sähköposti: kirjaamo.ym@ymparisto.fi

LAUSUNTO MAASTOLIIKENNELAIN UUDISTAMISESTA

Ympäristöministeriö on pyytänyt kirjeellään (YM031:00/2009) eräiltä tahoilta lausuntoa työryhmän alustavasta esityksestä 1.4.2010 koskien maastoliikennelain osittaisuudistusta.

Yhdistykseltämme ei ole pyydetty lausuntoa, mutta pyydämme, että ympäristöministeriö ottaa lainvalmistelun jatkotyössä huomioon seuraavan lausumamme. Esitämme kantamme saamelaisina, jotka harjoittavat saamelaisten kotiseutualueella saamelaisten perinteisiin elinkeinoihin pohjautuvaa matkailuyritystoimintaa. Yhdistyksemme tarkoituksena on edistää jäsentemme etuja. Jäseninä on saamelaisia matkailuyrittäjiä.

Katsomme, että saamelaiskäräjien asiasta 25.5.2010 antama lausunto (dnro 262/D.a.2/2010) on saamelaisten matkailuyrittäjien etujen ja oikeuksien kannalta puutteellinen. Saamelaiskäräjät on lausunnossaan suhtautunut penseästi siihen, että mm. eräiltä yrittäjätahoilta on pyydetty lausuntoa asiasta.

Saamelaiskäräjien lausunto keskittyy yksipuolisesti vain poronhoidon turvaamiseen, ja jättää muun osan saamelaiskulttuurista huomiotta. Lisäksi lausunnossa esitetään vaatimus siitä, että tietyt toimet (esim. moottoriajoneuvojen käyttäminen sekä moottorikelkkareitin ja maastoliikennereitin perustaminen) eivät saa aiheuttaa vähäistä suurempaa haittaa saamelaiskulttuurille. Käytännössä tämä vaatimus kieltäisi oikeudettomasti erämaa-alueilla motorisoidun liikkumisen muilta kuin poronhoitajille. Vaatimusta on lisäksi pidettävä liian yksioikoisena ja epämääräisenä lain säännökeksi. Esimerkiksi moottorikelkkareitin perustaminen saattaa joissain olosuhteissa haitata poronhoitoa mutta sama hanke saattaa kuitenkin edistää saamelaisten kulttuurinmuotoon kuuluvaa saamelaisten matkailuyritystoimintaa.

Suomen perustuslain 17 §:n 3 momentin mukaan saamelaisilla alkuperäiskansana on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Kysymys on saamelaisten perusoikeudesta omaan kieleensä ja kulttuuriinsa.

Perustuslain 17 §:n 3 momentin tarkoittamana saamelaisten kulttuurina pidetään vakiintuneesti mm. poronhoitoa, kalastusta, metsästystä. Saamelaiskäräjien on kokouksessaan 4/2009) katsonut, että poronhoitoon, kalastukseen, metsästykseen kiinteästi liittyviä pienimuotoisia käsityö- ja matkailuelinkeinoja pidetään perustuslain 17 §:n 3 momentissa tarkoitettuna saamelaisten kulttuurimuotona. Maastoliikennelain uudistamistyössä tulee omaksua tämä sisältö perustuslain 17 §:n 3 momentin tarkoittamaksi saamelaisten kulttuuriksi.

Perustuslakivaliokunta on (PeVL 38/2004 vp) katsonut, että perustuslain 17 §:n 3 momentissa turvataan myös saamelaiskulttuurin kehittäminen. Sen vuoksi valiokunta on lausunut, että saamelaiskulttuuriin kuuluvat myös sen perinteisten elinkeinojen nykyaikaiset soveltamismuodot, mihin muun ohella yhdistyksemme jäsenten harjoittama elinkeinotoiminta lukeutuu.

Saamelaisten matkailuyrittäjien kannalta on lisäksi perustuslain 15 §:n omaisuudensuoja otettava huomioon samoin perustuslain 18 §:n määräykset oikeudesta työhön ja elinkeinovapaudesta. Saamelaisten matkailuyrittäjien tulee elinkeinotoimintaa harjoittaessaan voida kulkea kesällä ja talvella omistamilleen kiinteistöille erämaalain tarkoittamilla erämaa-alueilla ja muilla alueilla. Kysymys on myös omaisuuden suojasta, koska erityisperusteisten kalastusoikeuksien käyttäminen tunturijärvillä edellyttää asianmukaisten kulkumahdollisuuksien säilyttämistä näille laillisille kohteille.

Yhdistyksemme jäsenet harjoittavat elinkeinotoimintaa mm. erämaa-alueilla, mikä nauttii perustuslain 18 §:n suojaa.

Lakihankkeessa on kysymys yhdistyksemme jäsenten perusoikeuksista, joiden toteutumista julkisen vallan on perustuslain 22 §:n mukaan turvattava. Katsomme ehdottomasti, että oikeutemme on turvattava tässä yhteydessä.

MAASTOLIIKENNETYÖRYHMÄN ESITYKSESTÄ 1.4.2010

Maastoliikennelaki

Saamelaismatkailu ja -yrittäjät ry suhtautuu positiivisesti siihen, että moottorikelkkareittien ja maastoliikennereittien perustaminen saatetaan laissa erikseen säännellyn menettelyn piiriin. Lakiin perustuva menettely turvaa parhaiten sen, että eri tahojen lailliset oikeudet tulevat turvatuiksi mm. eri saamelaiselinkeinojen harjoittajien välillä.

Myös se, että reittejä voidaan perustaa sekä sopimusteitse että reittitoimituksen perusteella tuo lisää eri tahojen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä mahdollisuuksia tarkoituksenmukaisen reitistön järjestämiseksi elinkeinotoiminnan tarpeisiin. Tässä yhteydessä asianomaisella viranomaisella on mahdollisuus punnita eri tahojen intressejä ja perusoikeuksia ratkaisua tehdessään.

Lakiesitystä on pidettävä asianmukaisena seuraavin huomautuksin.

1 luku - Yleiset säännökset

1 § Lain tarkoitus

Säännöksen muotoilua voi pitää asianmukaisena, ja se tulee ottaa lakiin sellaisenaan.

2 luku - Maastoliikenteeseen liittyvät oikeudet ja rajoitukset

4 § Oikeus liikkua maastossa

Säännöstä tulee täydentää seuraavasti:

Moottorikäyttöisellä ajoneuvolla ei saa liikkua eikä sitä saa pysäyttää tai pysäköidä maastossa maa-alueella ilman maan omistajan tai haltijan lupaa. *Sama koskee tällaisen ajoneuvon perävaunua ja hinattavaa laitetta.*
Lupaa ei kuitenkaan tarvita:

--

9) Saamelaiskäräjälain (974/95) 4 §:n tarkoittamalla saamelaisten kotiseutualueen saamelaisten perinteisten elinkeinojen harjoittamisen yhteydessä. (lisäys tummennetulla)

Maastossa liikkuminen on turvattava esittämällämme tavalla, jotta saamelaisten kulttuuriset oikeudet voidaan turvata myös tältä osin. Kyse on saamelaisten kulttuurin harjoittamisen oikeuden kannalta keskeisestä seikasta.

3 luku – Moottorikelkkareitit ja maastoliikennereitit

13 § Moottorikelkkailureitti ja maastoliikennereitti

Pykälän säännöstä on pidettävä asianmukaisena. Saamelaisten kotiseutualueella olemassa olevia reittejä, jotka on säilytettävä, on pidettävä muualla Suomessa olevien metsäautoteiden veroisina reitteinä, joita käytetään pääasiallisesti elinkeinotoiminnan harjoittamisen vuoksi. Reittien perustamisessa ja käytössä on otettava huomioon eri elinkeinoharjoittajien tarpeet huomioon yhdenvertaisella tavalla myös saamelaisten kotiseutualueella.

15 § Moottorikelkkailureitin ja maastoliikennereitin perustamisen edellytykset

Säännös tulee muuttaa seuraavaan muotoon:

Moottorikelkkailureitti ja maastoliikennereitti voidaan perustaa, jos maa- tai vesialueen omistaja tai haltija ja reitinpitäjä asiasta sopivat. Moottorikelkkailureitti voidaan perustaa alueen omistajan tai haltijan

suostumuksesta riippumatta, jos reitin perustaminen on tarpeen yleisen kulkuyhteyden luomiseksi tai yleisen virkistyskäytön kannalta taikka **saamelaiskäräjälain (974/95) 4 §:n tarkoittamalla saamelaisten kotiseutualueen saamelaisten perinteisten elinkeinojen harjoittamisen vuoksi** eikä reitistä aiheudu alueen omistajalle tai haltijalle eikä poronhoidolle huomattavaa haittaa. (lisäys tummennetulla)

Pykälän 1 momentin esittämämme muutos on tärkeä, joka mahdollistaa eri saamelaiskulttuurin harjoittajien tasapuolisen kohtelun ja perusoikeuksien toteutumisen. Muutosesityksemme mukainen säännös mahdollistaa saamelaisyhteisön elinvoimaisena pysymisen laajemmin.

17 § Reittisuunnitelman käsittely

Yhdistyksemme pitää tärkeänä sitä, että reittisuunnitelman hyväksyy hakemuksesta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus puhtaasti valtion viranomastahona, jolla on parhaat edellytykset turvata eri perusoikeuksien toteutuminen hyväksyessään hakemuksen lakiesityksessä säännellyin tavoin. Perustellusti voitaisiin epäillä kuntien ja saamelaiskäräjien mahdollisuuksia poliittisina eliminä harjoittaa tai osallistua tähän ratkaisutoimintaan.

38 §:n siirtymäsäännös

Yhdistyksemme pitää hyvänä siirtymäsäännöstä siitä, että aiempien maastoliikennelakien nojalla perustetut moottorikelkkailureitit jäävät voimaan sellaisenaan. Muista käytössä olevista 13 §:n tarkoittamista reiteistä on tehtävä ilmoitus elinkeino-, liikenne- ja ympäristöviranomaiselle vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Katsomme, että tämän kaltainen jatkuvuus on turvattava elinkeinotoiminnan kannalta.

Erämaalaki

5 § Teiden rakentaminen

Yhdistyksemme pitää pykälään lisättyä uutta 3 momenttia asianmukaisena. Erämaa-alueita koskevaan erityislakiin otettu säännös selkeyttää erämaa-alueille aiottujen moottorikelkkareittien ja maastoliikennereittien perustamista.

Utsjoella 30.6.2010

Saamelaismatkailu ja -yrittäjät ry